

ต่อศักดิ์ เกษมสุข¹ สนม ครูขเมือง²

สำนวนไทยนอกกรอบแบบ : การวิเคราะห์ความเป็นมาและความหมาย UNCONVENTIONAL THAI IDIOMS : ORIGIN AND MEANING ANALYSIS

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและความหมายของสำนวนไทยนอกกรอบแบบที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้รวบรวมสำนวนไทยนอกกรอบแบบจำนวน 100 สำนวน นำมาวิเคราะห์ถึงความเป็นมาและความหมาย พร้อมทั้งศึกษาถึงลักษณะการใช้สำนวนไทยในปัจจุบันและลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสำนวนไทย

ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางถ้อยคำของสำนวนไทยนอกกรอบแบบที่ปรากฏมากที่สุดคือ สำนวนที่มีการเพิ่มคำ ตัดคำ และลำดับคำใหม่ รองลงมาคือ สำนวนที่มีเสียงของคำใกล้เคียงกัน และสำนวนที่มีความหมายของคำเหมือนหรือใกล้เคียงกัน ตามลำดับ ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของสำนวนไทยนอกกรอบแบบที่ปรากฏมากที่สุดคือ ความหมายแคบลง รองลงมาคือ ความหมายตรงข้ามกับความหมายเดิม ความหมายเปลี่ยนแปลงเป็นความหมายอื่น และ ความหมายขยายกว้างขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการจำแนกประเภทที่มาของการเกิดสำนวนไทยนอกกรอบแบบจากข่าวในแต่ละประเภท ซึ่งผลปรากฏว่า สำนวนไทยนอกกรอบแบบ มีที่มาจากข่าวสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องข่าวชนชาวนันทิง ชาวเศรษฐกิจ ชาวการเมือง และข่าวกีฬา

คำสำคัญ : สำนวนไทย

¹ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จังหวัดพิษณุโลก

² รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จังหวัดพิษณุโลก

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูพเมือง

Abstract

The intent of this study is to present an argument of Unconventional Thai idioms on origin and meaning changing that reflect the changing the meaning used by mass communication medias. 100 Unconventional Thai idioms from mass communication medias were accumulated, analyzed and categorized. This thesis is focus on denotation and phrase alternation.

The result discovered is that the phrase changes of Unconventional Thai idioms mostly come from words added, deleted and reshuffled and then the similar sound words. The least alternation comes form the idioms that consists of the same meaning words. The most denotation changes found is that the Unconventional Thai idioms has more specific meaning. The second most found is that the new meaning is opposite to the former meaning and then meanings shifting and less speculation. The result also shows that the changing of idioms derive from news. The most instigated news is Social news and then jokes, entertainment news, economic news, political news and sport news respectively.

Keyword : Thai Idioms

ความเป็นมาของปัญหา

มนุษย์จัดเป็นสัตว์สังคมจึงมีความจำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มโดยมีระเบียบแบบแผน ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกันในการดำรงชีวิต โดยมีภาษาเป็นเสมือนสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความต้องการระหว่างกัน ดังที่ กาญจนา นาคสกุล (2524, หน้า 3) กล่าวว่า “ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ใช้แสดงความคิดซึ่งเป็นนามธรรมนั้นออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจด้วย ชนกลุ่มใดมีภาษาซึ่งทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ มีคำศัพท์ที่จะแสดงสิ่งที่เป็นนามธรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้องแจ่มชัด ชนกลุ่มนั้นก็จะคิดได้ลึกซึ้งกว้างไกล วิทยาการต่างๆ ก็จะเจริญขึ้นเป็นเงาตามตัว”

จากการที่คนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอน จึงทำให้มีการคิดค้นคำและสำนวนขึ้นมาใช้อยู่เสมอ ซึ่งสำนวนที่ถูกแต่งขึ้นมาใหม่มักจะมีมูลเหตุมาจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่มนุษย์กระทำขึ้น และเหตุการณ์นั้น

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครุฑเมือง

สามารถเป็นคติเตือนใจหรือเป็นอุทาหรณ์ได้ ซึ่งในปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงของสำนวนไทยอยู่เป็นจำนวนมาก กล่าวคือ การนำสำนวนไทยที่มีอยู่เดิมมาตัดทอนหรือเพิ่มเติมคำลงไป โดยคำที่ตัดทอนหรือเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่นั้น นำมาจากเหตุการณ์หรือประเด็นข่าวที่กำลังเกิดขึ้นในช่วงนั้นๆ ซึ่งนำมาประยุกต์เข้าไปในสำนวนเดิม กลายเป็นสำนวนใหม่ที่ยังมีเค้าเดิมของสำนวนเก่า โดยส่วนใหญ่แล้วสำนวนเหล่านี้จะถูกแต่งให้เข้ากับสถานการณ์บ้านเมืองที่กำลังเป็นประเด็นอยู่ในขณะนั้นและสำนวนเหล่านี้มักจะปรากฏให้เห็นตามสื่อต่างๆ ดังที่ ทิพรัตน์ ลิทธิวงศ์ (2549, หน้า 26) กล่าวว่า “ในยุคโลกไร้พรมแดน เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาเป็นอย่างมาก เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดสังคมยุคสารสนเทศหรือที่เรียกว่า “สังคมแห่งการเรียนรู้” ดังนั้นสำนวนสมัยใหม่จึงมักจะปรากฏตามสื่อต่างๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต โดยผู้ที่สนใจสามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งสำนวนไทยสมัยใหม่จำพวกนี้เรียกว่า “สำนวนไทยนอกกรอบ”

ปัจจุบัน จะสังเกตเห็นว่าสำนวนไทยที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้มีหลายสำนวนที่ถูกบิดเบือนหรือทำให้เกิดเพี้ยนไปจากสำนวนเดิมทั้งในด้านรูปแบบและความหมาย เช่น สำนวน “หนีเสือปะจระเข้ หนีจะเข้าปะทะกวด” เปลี่ยนแปลงมาจาก สำนวน “หนีเสือปะจระเข้” ซึ่งแต่เดิมความหมายเป็นไปในเชิงเปรียบเทียบว่า เมื่อหนีภัยอันตรายอย่างหนึ่งแล้วต้องพบกับภัยอันตรายอีกอย่างหนึ่ง แต่สำนวนใหม่ที่เกิดขึ้น มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายเดิม เพียงแต่เพิ่มเติมภัยอันตรายเข้าไปอีกหนึ่งอย่าง ทำให้เห็นว่าแม้จะหนีจากเสือและจระเข้ได้แล้ว ก็ยังต้องมาเจออันตรายจากตะกวดอีก (ซึ่งความหมายโดยนัยของตะกวด หมายถึง คนอันธพาลที่ทำตัวไม่ดีและมักจะสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น) โดยสำนวนนี้ได้มาจากเหตุการณ์ที่นักข่าวของสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งขับรถหนีกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังไล่ยิงกันกลางท้องถนน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อเห็นว่าอันตรายเข้ามาใกล้ตัวจึงตัดสินใจที่จะเลี้ยวรถเข้าไปหลบในปั๊มน้ำมันข้างทางแต่กลับพบว่าในปั๊มน้ำมันมีกลุ่มวัยรุ่นดักรออยู่เต็มทั้งสองข้างทาง จึงจำเป็นต้องตัดสินใจขับรถหนีไปให้พ้นจากบริเวณนั้นโดยเร็วที่สุด

จึงเป็นที่น่าสนใจว่า แท้ที่จริงแล้วสำนวนเหล่านี้มีความเป็นมาอย่างไรและเพราะเหตุใดจึงมีความหมายผิดไปจากความหมายเดิม ไม่ว่าจะเป็นสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่จากมูลเหตุของสภาพสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันหรือเกิดมาจากความงมงายของผู้ใช้ที่ต้องการให้เกิด

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครุฑเมือง

สำนวนใหม่ๆ ที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงประเด็นมากกว่าสำนวนเดิมๆ หรือแม้กระทั่งเป็นการเกิด
สำนวนใหม่ขึ้นจากความไม่เข้าใจของผู้ใช้สำนวนเองจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสำนวนไทย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของสำนวนไทยนอกกรอบแบบและได้นำมารวบรวมเพื่อ
วิเคราะห์ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันพร้อมทั้งสาเหตุของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบถึงความ
เป็นมาของเหตุการณ์ในแต่ละยุคแต่ละสมัยรวมไปถึงความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปของสำนวนไทยนอก
กรอบแบบที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อรวบรวมสำนวนไทยนอกกรอบแบบ จัดประเภทของสำนวนไทยนอกกรอบแบบและวิเคราะห์ความ
เป็นมาและความหมายของสำนวนไทยนอกกรอบแบบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สำนวนไทย หมายถึง ข้อความหรือถ้อยคำที่เรียบเรียงไว้แล้ว และเป็นที่ยอมรับใช้สืบ
ต่อกันมาช้านาน มักเป็นข้อความที่มีความหมายไปในเชิงเปรียบเทียบหรือเป็นความหมายโดยนัย
2. สำนวนไทยนอกกรอบแบบ หมายถึง สำนวนไทยที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างจากสำนวนไทย
ดั้งเดิม ทั้งในด้านรูปแบบและความหมาย
3. ความหมายเดิม หมายถึง ความหมายที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนมากและใช้กันอย่าง
แพร่หลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
4. ความหมายใหม่ หมายถึง ความหมายที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ
เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในปัจจุบัน
5. สื่อ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสื่อสารกันได้อย่างตรงตาม
วัตถุประสงค์ เช่น หนังสือ, หนังสือพิมพ์, โทรศัพท์, วิทยุ, อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมสำนวนไทยนอกกรอบแบบจากสื่อต่างๆ เช่น
สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต จำนวน 100 สำนวน เพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ ในแง่

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูทเมือง

ของความเป็นมาและความหมาย สำนวนไทยนอกกรอบที่มีการเปลี่ยนแปลงจากสำนวนเดิม มีทั้งหมด
100 สำนวน ดังต่อไปนี้

1. กบนอกกะลา	2. กบโนคุ
3. กลิ้งครกตกฎเขา	4. แกวปากหาเสียง
5. กิ่งทองใบหนาว	6. แก้วเอาหน้ารอด
7. ช่มเขาโคขึ้นให้กลืนคุณย่า	8. ขว้างเบ็นชีไม่พันคอ
9. ชีข้างจับแน่นๆ	10. ชีข้างจับแบคทีเรีย
11. ชีข้างหาตักแตน	12. ชีเบ็นชีจับตักแตน
13. เข็นครกเหนื่อยจัง	14. เข็นรถขึ้นภูเขา
15. คนล้มเหยียบซ้ำ	16. คารมเป็นต่อ รูปหล่อเป็นเกย์
17. คาหนัง คาเขา คาเบียร์	18. คาหนัง คาเขา คาไม้ คามือ
19. คาหนัง คาลิ้น	20. งมหายในทะเล
21. งมหายในมหาสมุทร	22. เจียบเป็นเป่าครก
23. จับเงินชนทอง	24. จับลิงใส่กระดัง
25. ชายผ้าขาว	26. เฒ่าหัวพญานาค
27. ดาบหลายคม	28. ดินพอกหางแมว
29. ดูว์ให้ดูหาง ดูนางให้ดูพ้อ	30. ได้ที่ชีข้างได้
31. ตกกระได้ไปหาหมอ	32. ตัวเป็นเกลียว หัวเป็นน็อต
33. ต่อหน้ามะพลับ ลับหลังมะไฟ	34. ตาต่อตา ตัวต่อตัว
35. ตาต่อตา เสาคือเสาค	36. ตาเป็นเผือก
37. ตำน้าพริกละลายทะเล	38. ถ่มน้ำลายรดหน้า
39. ทำนาบนหลังข้าว	40. น้ำขึ้นให้รีบขนของหนี
41. น้ำมันขึ้นให้รีบซื้อรถ	42. น้ำมันขึ้นให้รีบเติม
43. น้ำมาให้รีบอาบ	44. น้ำท่วมทุ่งผักบุ้งไฟแดง
45. น้ำลดเจดีย์ผุด	46. น้ำลดใจผุด
47. น้ำลดทองผุด	48. น้ำลดระเบิดผุด

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูพเมือง

49. น้ำลอคอดอาบน้ำ	50. ในน้ำมีปลาในน้ำตาท่วม
51. เบี่ยน้อยหอยเล็ก	52. โบดำ
53. ปลาเล็กกินปลาใหญ่	54. ปลาหมอตายเพราะหายใจไม่ออก
55. ปัญญาแค่หางเต่า	56. บั้นน้ำเป็นเงิน
57. ปาสี่	58. ปิดทองได้ฐานพระ
59. ฝุ่นในอกนรกในปอด	60. พระรับบาป
61. พลังเป็นต่อรูปหล่อเป็นรอง	62. พลิกหน้ามือเป็นหลังเท้า
63. แพ้เป็นพระชนะเป็นแพะ	64. แพ้เป็นพระชนะเป็นราชาการ
65. มือไม่พายสพายจ้ง	66. แมวเลี้ยงแกะ
67. ไม้ขีดไฟใกล้ฝั่ง	68. ยกภูเขาออกจากกฎหมาย
69. ย่อมหมาขาย	70. ยิ่งกระสุนนัดเดียวได้นกสองตัว
71. ยิ่งหุ้ช้ายทะเลหุ้ชวา	72. รักดีห้ามจู้รักชั่วห้ามสาว
73. รักวัวให้ผูก รักลูกให้ส่งตำรวจ	74. รู้เช่นเห็นชั้ว
75. รู้หน้า รู้เสียง ไม่รู้ใคร	76. รู้เห็นเป็นใจ
77. เรียบร้อยโรงเรียนเทนนิส	78. ล้วงคองจาง
79. ลูกไม้หล่นไกลต้น	80. ลูกไม้หล่นได้ต้น
81. เล่นแร่แปรทอง	82. วัวหายซื้อใหม่
83. สมภารกินเด็กวัด	84. เสียมคนให้ชนกัน
85. ญ่าอ่อนรักโคแก่	86. หนีร้อนมาพึ่งแอร์
87. หนีเสือปะจระเข้ หนีจระเข้ปะตะกวด	88. หมาลี้หาง
89. หวังน้ำมันปัมหน้า	90. หวานเป็นลมขมกินน้ำตาล
91. เห็นช้างขี้เก็บขี้ช้างไปขาย	92. อมวัดมาพูด
93. อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจครู	94. อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจแฟน
95. อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจแมว	96. อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจสาว
97. อย่าเอาชู้สไปแลกกับน้ำปลา	98. อดยายซื้อขนมยาย
99. อ้มผ้าซาก	100. เอาหูไปนา เอาตาไปพารากอน

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูทเมือง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์สำนวนไทยนอกกรอบที่ผู้วิจัยรวบรวมจากสื่อต่างๆ ครั้งนี้ ผู้วิจัยมี
วิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

- 1.1 รวบรวมสำนวนไทยนอกกรอบที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ จำนวน 100 สำนวน
- 1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทย สุภาษิต และคำพังเพย
- 1.3 ศึกษาปัญหาและสภาพสังคมที่เป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปของสำนวนไทย

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาวิเคราะห์สำนวนไทยนอกกรอบที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้นั้น
มีวิธีพิจารณาดังต่อไปนี้

- 2.1 อธิบายความหมายของสำนวนไทยตามความหมายเดิม
 - 2.2 อธิบายความหมายของสำนวนไทยสมัยใหม่ที่รวบรวมได้
 - 2.3 วิเคราะห์ความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปของสำนวนไทยสมัยใหม่โดยเทียบเคียงกับ
สำนวนไทยดั้งเดิม
 - 2.4 วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสำนวนไทยใหม่ โดยพิจารณาจาก
สภาพสังคมในปัจจุบัน
 - 2.5 ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ในแง่ของการตีความและการให้เหตุผลประกอบการ
อธิบาย
 - 2.6 รวบรวมและจัดประเภทของสำนวนใหม่ที่ปรากฏทั้งหมดและเขียนรายงานการวิจัย
- ### 3. การนำเสนอผลการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

สำนวนไทยนอกกรอบ : การวิเคราะห์ความเป็นมาและความหมาย

สำนวนไทยนอกกรอบที่ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ความเป็นมาและความหมายใน
ครั้งนี้ มีทั้งหมด 100 สำนวน ซึ่งผู้วิจัยขอยกตัวอย่างสำนวนไทยนอกกรอบ ทั้งหมด 10 สำนวน
ดังต่อไปนี้

สำนวนที่ 1

- สำนวน : แกวงปากหาเลี้ยง
หมายถึง : การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วถูกตำหนิติเตียนจากสังคม

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครุฑเมือง

ที่มา : สำนวน “แกว่งปากหาเสี้ยน” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวนเดิมคือ “แกว่งเท้าหาเสี้ยน” โดยสำนวนใหม่นี้ปรากฏในบทความของหนังสือพิมพ์มติชน ที่กล่าวถึงความเกรงกลัวที่จะถูกดำเนินคดีจากสังคมหรือถูกดำเนินจากนักวิชาการทางด้านภาษาไทยในเรื่องของความไม่เหมาะสมในการจัดทำพจนานุกรมฉบับมติชน ซึ่งเป็นพจนานุกรมที่รวบรวมเฉพาะคำศัพท์ของวัยรุ่น เพราะหากพจนานุกรมฉบับดังกล่าวได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไปสู่สาธารณชน ก็อาจจะถูกคนในสังคมวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสม ด้วยเกรงว่าจะเป็นการทำให้ภาษาไทยวิบัติ ผู้เขียนบทความจึงกล่าวว่า “ในการทำพจนานุกรมฉบับมติชนในครั้งนี้ เปรียบเสมือนการแกว่งปากหาเสี้ยน” คือการนำมาซึ่งคำวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นานาจากผู้อ่านพจนานุกรม ที่อาจมีเสียงตำหนิมาถึงคณะผู้จัดทำพจนานุกรมฉบับมติชนนั่นเอง

(ภาษาผ่าเหล่าของวัยโจ๋ ได้ดรรชนีรับรองกันอย่างเบี๊ยะจาก พจนานุกรมฉบับมติชน, 2547, หน้า 25)

สำนวนที่ 2

สำนวน : ล้วงคองจุงอาจ

หมายถึง : โจรที่บังอาจมาดัดบ้านเพื่อขโมยของในบ้านของรักษาการผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ นับเป็นการกระทำที่ไม่เกรงกลัวต่ออำนาจของเจ้าของบ้านซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่แต่น้อย

ที่มา : สำนวน “ล้วงคองจุงอาจ” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวนเดิมคือ “ล้วงคองเห่า” โดยสำนวนใหม่นี้ปรากฏในหนังสือพิมพ์ข่าวสด ซึ่งเป็นข่าวการจับกุมหัวขโมยที่บังอาจไปขโมยของในบ้านของ รักษาการผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ พล.ต.อ.เสรีพิศุทธิ์ เตมียะเวส โดยโจรกระโจนราชนัดได้เข้าไปจัดหน้าต่าบ้านพักและขโมยเบียร์กระป๋องพร้อมกับขนมขบเคี้ยวแต่มีได้ขโมยทรัพย์สินมีค่าแต่อย่างใดจากการกระทำที่ไม่เกรงกลัวต่ออำนาจตำรวจชั้นผู้ใหญ่เช่นนี้ ทำให้สื่อมวลชนได้พาดหัวข่าวว่า “ล้วงคองจุงอาจ” ซึ่งเป็นการสื่อความหมายถึงการที่โจรไปขโมยของในบ้านของนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการขโมยที่ไม่เกรงกลัวต่ออำนาจของตำรวจเลยแต่น้อย

(“จับบ้านเสรีพิศุทธิ์ เมืองกาญจน์ ฉกเบียร์ 10 กระป๋อง ตร.ดันสอบ”, 2550, หน้า 16)

สำนวนที่ 3

สำนวน : หล้าอ่อนริกกินโคแก่

หมายถึง : ชายหนุ่มวัยรุ่นที่ชอบหญิงสูงอายุ

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครุฑเมือง

ที่มา : สำนวน “หย้าอ่อนกินโคแก่” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวนเดิมคือ “โคแก่กินหย้าอ่อน” โดยสำนวนใหม่นี้ปรากฏในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องราวของนายแบบหนุ่มนามว่า เอ็กซ์ ปิยะ มีข่าวรักข้ามรุ่นกับอดีตนางเอกสาวรุ่นใหญ่ จิ๊ก เนาวรัตน์ ทำให้คนในสังคมต่างวิพากษ์วิจารณ์ว่าดารานุ่มเปรียบเสมือนหย้าอ่อนที่ริจะกินโคแก่ ซึ่งหมายถึงการที่ดารานุ่มรุ่นน้องที่คบหาดูใจกับดาราสาวรุ่นใหญ่ชื่อว่า จิ๊ก เนาวรัตน์ นั่นเอง

(“หย้าอ่อนกินโคแก่ เอ็กซ์ ปิยะ บ๊อง จิ๊ก เนาวรัตน์ รักจริงหรือแค่รักลงตา”, 2550, หน้า 18)

สำนวนที่ 4

สำนวน : อืมผ่าซาก

หมายถึง : ฉายาที่นักข่าวตั้งให้ดาราสาว ต๊ก บงกช คงมาลัย ที่มีหน้าอกที่อวบอัด อันเป็นจุดเด่นของเธอ ประกอบกับดาราสาวผู้นี้มีนิสัยที่พูดจาโผงผาง ตรงไปตรงมา นักข่าวจึงได้ตั้งฉายา อืมผ่าซากให้กับเธอ

ที่มา : สำนวน “อืมผ่าซาก” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวนเดิมคือ “ขวานผ่าซาก” โดยสำนวนใหม่นี้ปรากฏในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ซึ่งเป็นข่าวที่นักข่าวสายบันเทิงได้ตั้งฉายาให้กับดาราสาวนามว่า ต๊ก บงกช คงมาลัย โดยฉายานี้มีที่มาจากลักษณะนิสัยของเธอซึ่งเป็นคนพูดจาโผงผาง ตรงไปตรงมา ประกอบกับจุดเด่นของดาราสาวผู้นี้คือ เธอมีหน้าอกที่อวบอัด เป็นจุดเด่นเฉพาะตัว ดังนั้นนักข่าวจึงได้ตั้งฉายา อืมผ่าซากให้กับเธอ ซึ่งคำว่า “อืม” หมายถึง หน้าอกของดาราสาวผู้นี้ และคำว่า “ผ่าซาก” หมายถึง ลักษณะการพูดจาที่ตรงไปตรงมาของดาราสาวผู้นี้เอง

(“ต๊ก บงกช ยอมรับฉายา อืม ผ่าซาก”, 2548, หน้า 36)

สำนวนที่ 5

สำนวน : จับเงิน ขนทอง

หมายถึง : รายการโทรทัศน์ที่ว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจ ที่มีการวิเคราะห์เรื่องธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน หรือเรื่องเงินทอง

ที่มา : สำนวน “จับเงิน ขนทอง” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวนเดิมคือ “จับแพะ ขนแกะ” โดยสำนวนใหม่นี้เป็นสำนวนที่ได้มาจากชื่อรายการโทรทัศน์รายการใหม่ ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี ทุกวันจันทร์ - ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.00-09.00 น. โดยรายการ “จับเงิน ขนทอง” เป็นรายการข่าวเศรษฐกิจที่มีเนื้อหามุ่งเน้นในเรื่องการให้ความรู้ในเชิงธุรกิจแก่ผู้ประกอบการที่กำลังคิดจะ

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูทเมือง

ลงทุนทำกิจการต่างๆ โดยในรายการจะมีนักวิชาการทางด้านเศรษฐกิจมาวิเคราะห์แนวทางในตลาดการลงทุน และให้คำปรึกษาในเรื่องธุรกิจ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเงินทองๆ ดังนั้นทางผู้ผลิตรายการจึงได้ตั้งชื่อรายการให้สอดคล้องกับเนื้อหาของรายการที่ว่าด้วยเรื่องเงินทองๆ จึงกลายมาเป็นชื่อรายการที่ว่า “จับเงิน ขนทอง” ที่ได้แนวความคิดจากสำนวนไทยที่ว่า “จับแพะ ขนแกะ” แต่ในสำนวนใหม่มีความหมายว่า การพูดถึงเรื่องการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเงินทองๆ และเรื่องเศรษฐกิจของประเทศ

(สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 27 กุมภาพันธ์ 2550)

สำนวนที่ 6

สำนวน : ปั่นน้ำเป็นเงิน

หมายถึง : การทำธุรกิจผลิตน้ำดื่มบรรจุขวดช่วยสร้างรายได้ให้อย่างคุ้มค่า

ที่มา : สำนวน “ปั่นน้ำเป็นเงิน” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวนเดิมคือ “ปั่นน้ำเป็นตัว” โดยสำนวนใหม่นี้ปรากฏในหนังสือ “150 เส้นทางประกอบอาชีพอิสระ” ซึ่งได้กล่าวถึงอาชีพการผลิตน้ำดื่มบรรจุขวดและถึง ในบทความเรื่อง “ปั่นน้ำเป็นเงิน บรรจุน้ำขวดขายดีกว่า” ซึ่งในบทความนี้เป็น การแนะนำวิธีการทำอาชีพผลิตน้ำดื่มบรรจุขวดและถึง โดยต้องมีเงินลงทุนประมาณ 200,000 บาท นอกจากนี้ยังได้แนะนำวิธีการดำเนินการผลิตน้ำดื่มให้ได้มาตรฐานพร้อมที่จะส่งจำหน่าย ซึ่งการทำธุรกิจผลิตน้ำดื่มนี้สามารถทำรายได้เฉลี่ยถึงวันละ 800 บาท ซึ่งรายได้เพียงเท่านี้ก็เพียงพอที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้

(150 เส้นทางประกอบอาชีพอิสระ, 2544. หน้า 149-159)

สำนวนที่ 7

สำนวน : ดินพอกหางแมว

หมายถึง : งานที่ยังค้างค้ำในรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ยังไม่สามารถทำให้แล้วเสร็จ

ที่มา : สำนวน “ดินพอกหางแมว” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวนเดิมคือ “ดินพอกหางหมู” โดยสำนวนใหม่นี้ปรากฏในคอลัมน์ “ผู้จัดกวน” ซึ่งเผยแพร่ลงในเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการโดยในบทความเป็นการเขียนเชิงล้อเลียนและเสียดสีรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ได้สัญญากับประชาชนไว้ว่าจะพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นและสัญญาว่าจะทำโครงการต่างๆ หลายโครงการ แต่ปัจจุบันก็ยังมีอีกหลายโครงการที่ยังทำไม่แล้วเสร็จจนกลายเป็นงานที่ค้างค้ำพอกพูน

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูพเมือง

เหมือน “ดินพอกหางหมู” แต่ในกรณีนี้กลับกลายเป็น “ดินพอกหางแมว” ซึ่งคำว่า “แมว” นั้นเป็นคำที่
สื่อมวลชนใช้เรียกแทนตัว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เพราะชื่อนี้เป็นชื่อเล่นของอดีตนายกรัฐมนตรีผู้นี้

(หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์, 2549)

สำนวนที่ 8

สำนวน : ปาสิ

หมายถึง : การขว้างปาสิใส่ทรัพย์สินของผู้อื่นจนได้รับความเสียหาย

ที่มา : สำนวน “ปาสิ” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวนเดิม คือ “ปายสิ”

โดยสำนวนใหม่นี้ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์ ซึ่งเป็นข่าวที่มีมือดีเอาสิไปปาใส่ป้ายพรรคชาติไทย
ทำให้ป้ายพรรคชาติไทยได้รับความเสียหาย แต่หัวหน้าพรรคก็ไม่ใส่ใจเอาเรื่องใดๆ เพราะคิดว่าเป็นฝีมือของ
กลุ่มวัยรุ่นนอกเมือง แต่ก็มียกข่าวหลายคนตั้งข้อสังเกตว่าการกระทำครั้งนี้อาจเป็นการกลั่นแกล้งจากพรรค
การเมืองอื่นๆ ที่ต้องการจะเล่นงานพรรคชาติไทยก็เป็นได้

(หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์, 2549)

สำนวนที่ 9

สำนวน : เรียบร้อยโรงเรียนเทนนิส

หมายถึง : การที่นาตาลี เกลโบวา อดีตนางงามจักรวาลได้ ตกหลงใหลคบหากับภราดร
ศรีชาพันธ์ นักเทนนิสอันดับ 1 ของไทย เป็นเรื่องที่หลายคนให้ความสนใจมาก ในการที่นางงามจักรวาลมาตก
หลุมรักกับนักเทนนิสของไทยไปเป็นที่เรียบร้อย

ที่มา : สำนวน “เรียบร้อยโรงเรียนเทนนิส” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวน
เดิม คือ “เรียบร้อยโรงเรียนจีน” โดยสำนวนใหม่นี้ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในประเด็นข่าวเรื่องการตกลง
คบหาดูใจของอดีตนางงามจักรวาล นาตาลี เกลโบวา กับนักเทนนิสมือหนึ่งของชาวไทย ภราดร ศรีชาพันธ์ ซึ่ง
นักข่าวก็ได้เขียนข่าวแซวทั้งคู่ว่า “ในที่สุดนาตาลีก็ตกเป็นของภราดรไปแบบเรียบร้อยโรงเรียนเทนนิส” ซึ่ง
หมายถึง การที่นาตาลี เกลโบวา อดีตนางงามจักรวาลได้ ตกหลงใหลคบหากับภราดร ศรีชาพันธ์ นักเทนนิส
อันดับ 1 ของไทย เป็นเรื่องที่หลายคนให้ความสนใจมาก ในการที่นางงามจักรวาลมาตกหลุมรักกับนักเทนนิส
ของไทยไปเป็นที่เรียบร้อย

(“ฟ้า-นาตาลีเปิดใจ หวังแต่งภราดร”, 2550. หน้า 1, 16)

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูทเมือง

สำนวนที่ 10

สำนวน : ลูกไม้หล่นไกลต้น

หมายถึง : พ่อแม่ที่อยากให้ลูกมีอาชีพการงานที่แตกต่างจากตน เพราะอาชีพของตนมีแต่ความยากลำบาก

ที่มา : สำนวน “ลูกไม้หล่นไกลต้น” เป็นสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาจากสำนวนเก่า คือ “ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น” โดยสำนวนใหม่นี้ปรากฏในหนังสือพิมพ์ข่าวสด ซึ่งเป็นข่าวการให้สัมภาษณ์ของสองนักมวยขวัญใจชาวไทย เขาทราย แกแล็คซี่ และวีระพลนครหลวงโปรโมชั่น ในเรื่องการเลี้ยงลูก ซึ่งนักมวยทั้งสองคนให้สัมภาษณ์ตรงกันว่า อยากเห็น “ลูกไม้หล่นไกลต้น” คือนักมวยทั้งคู่ไม่อยากจะให้ลูกของตนมีอาชีพเป็นนักมวยเหมือนกับตนเอง เพราะเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความอดทนและต้องเจ็บตัวอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นนักมวยทั้งสองจึงสนับสนุนให้ลูกเล่นกีฬาประเภทอื่นที่ไม่ใช่กีฬาชกมวย และอยากเห็นลูกมีอนาคตที่ดีกว่าตนเองและไม่ต้องมาเจ็บตัวจากการเป็นนักมวยเหมือนกับตนเอง

(“เขาทราย-วีระพล เปิดใจพูด อยากเห็นลูกไม้หล่นไกลต้น”, 2550, หน้า 28)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สำนวนไทยนอกกรอบ : การวิเคราะห์ความเป็นมาและความหมาย เป็นการนำสำนวนไทยนอกกรอบที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ จำนวน 100 สำนวนมาวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย ของ ไซลรี ปราโมช ณ อยุธยา (2526) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงทางถ้อยคำ หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่มีความหมายเหมือนกัน มีการเปรียบเทียบเป็นแนวเดียวกัน มีถ้อยคำส่วนใหญ่เหมือนกัน จะต่างกันเพียงบางเสียงหรือบางคำเท่านั้น สำนวนหนึ่งเป็นสำนวนเก่า อีกสำนวนหนึ่งเป็นสำนวนที่ใช้ในปัจจุบันหรือสำนวนที่เปลี่ยนแปลงมาอาจใช้คำที่มีเสียงหรือความหมายใกล้เคียงกับสำนวนเดิมหรือคำที่มีการเปรียบเทียบ ทำนองเดียวกับสำนวนเดิม หรืออาจเป็นสำนวนที่มีการ เพิ่มคำ ตัดคำ และลำดับคำใหม่ สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1.1 สำนวนที่มีเสียงของคำใกล้เคียงกัน หมายถึงสำนวน 2 สำนวนที่เหมือนกันเกือบทุกประการ จะต่างกันเฉพาะเสียงของคำใดคำหนึ่งหรือสองคำ แต่กระนั้นเสียงของคำที่ต่างกันก็ยังมี

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูทเมือง

ใกล้เคียงกันมาก อาจต่างกันเฉพาะเสียงสระ เสียงพยัญชนะ หรือเสียงวรรณยุกต์เท่านั้น นอกจากนี้คำที่ต่างกันนั้น บางคำอาจมีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกันอีกด้วย

1.2 สำนวนที่มีความหมายของคำเหมือนหรือใกล้เคียงกัน หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่เหมือนกันเกือบทุกประการ จะต่างกันเฉพาะคำใดคำหนึ่งเท่านั้นและคำที่ต่างกันนั้นจะไม่มีเสียงคล้ายคลึงกันเลย แต่จะมีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน

1.3 สำนวนที่มีการเปรียบเทียบทำนองเดียวกัน หมายถึง สำนวน 2 สำนวนที่มีความหมายเหมือนกัน จะต่างกันเพียงบางคำเท่านั้น โดยคำที่ต่างกันนั้นจะมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบทำนองเดียวกัน เช่นการเปรียบเทียบกับคนและอวัยวะต่างๆของคน สัตว์ต่างๆ ธรรมชาติและเครื่องดนตรี

1.4 สำนวนที่มีการเพิ่มคำ ตัดคำและลำดับคำใหม่ หมายถึง สำนวนที่มีการเพิ่มคำ ตัดคำ และลำดับคำใหม่ หมายถึง สำนวน 2 สำนวน ที่มีความหมายเหมือนกัน มีการเปรียบเทียบแบบเดียวกัน มีการใช้คำส่วนใหญ่เหมือนกัน แต่จะต่างกันที่การเพิ่มคำ หรือตัดคำ หรือลำดับคำใหม่

2. สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย หมายถึง สำนวนที่ปัจจุบันมีความหมายผิดไปจากความหมายที่เคยใช้มาก่อน ซึ่งความหมายในปัจจุบันอาจจะเปลี่ยนไปเป็นคนละความหมาย หรืออาจจะมีความหมายตรงข้ามกับสำนวนเดิมรวมทั้งอาจจะมีความหมายแคบลง หรือความหมายขยายกว้างขึ้นด้วย สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.1 ความหมายเปลี่ยนเป็นความหมายอื่น หมายถึง สำนวนที่ปัจจุบันมีความหมายเปลี่ยนไปคนละเรื่องกับความหมายเดิม ซึ่งความหมายที่เปลี่ยนไปนั้นอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับความหมายเดิมเลย หรืออาจจะมีเค้าความหมายเดิมอยู่บ้าง

2.2 ความหมายตรงข้ามกับความหมายเดิม หมายถึง สำนวนที่ปัจจุบันมีความหมายผิดไปจากที่เคยใช้กันในสมัยก่อน และความหมายที่ผิดไปนั้นจะตรงข้ามกับความหมายเดิม เช่นในสมัยก่อนอาจจะใช้ในความหมายที่ดี แต่ปัจจุบันใช้ในความหมายไม่ดี เป็นต้น

2.3 ความหมายแคบลง หมายถึง สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย และความหมายที่เปลี่ยนแปลงมานั้น มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายเดิม แต่ความหมายแคบลงกว่าความหมายเดิม มีที่ใช้น้อยกว่าความหมายเดิม หรือเดิมมีความหมายหลายอย่างแต่ปัจจุบันเหลือเพียงความหมายเดียว

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครุฑเมือง

2.4 ความหมายขยายกว้างขึ้น หมายถึง สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย และความหมายที่เปลี่ยนไปนั้นจะขยายกว้างขึ้น โดยอาจเพิ่มเป็นสองความหมาย หรือความหมายขยายเป็นความหมายกลางๆ

จากการนำกรอบทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย มาวิเคราะห์ สำนวนไทยนอกรูปแบบ จำนวน 100 สำนวน ผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

1. สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงทางถ้อยคำ

จากการรวบรวมสำนวนไทยนอกรูปแบบที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ จำนวน 100 สำนวน สามารถ วิเคราะห์สำนวนไทยนอกรูปแบบในด้านการเปลี่ยนแปลงทางถ้อยคำของสำนวนไทยที่ปรากฏได้ 3 ประเภท จากทั้งหมด 4 ประเภทตามกรอบทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางถ้อยคำของสำนวนไทย

ผลจากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางถ้อยคำของสำนวนไทยนอกรูปแบบที่ปรากฏทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถเรียงลำดับประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางถ้อยคำของสำนวนไทยนอกรูปแบบที่ปรากฏ มากที่สุด ไปจนถึงประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางถ้อยคำของสำนวนไทยนอกรูปแบบที่ปรากฏน้อย ที่สุด ดังต่อไปนี้ คือ

1.1 สำนวนที่มีการเพิ่มคำ ตัดคำ และลำดับคำใหม่ ปรากฏทั้งหมด 95 สำนวน เช่น แกว่ง ปากหาเสียง, ดาบหลายคม, บั๊นน้าเป็นเงิน, น้ำลดใจผุด, ไม้ขีดไฟใกล้ดับ เป็นต้น

1.2 สำนวนที่มีเสียงของคำใกล้เคียงกัน ปรากฏทั้งหมด 4 สำนวน คือ ใกล้ปืนเที่ยง, บ่าว ช่างยู, รักดีหามจั่ว รักชั่วหามสาว, ลูกไม้หล่นไกลต้น

1.3 สำนวนที่มีความหมายของคำเหมือนหรือใกล้เคียงกัน ปรากฏ 1 สำนวน คือ ปาสี่

2. สำนวนที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย

จากการรวบรวมสำนวนไทยนอกรูปแบบที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ จำนวน 100 สำนวน สามารถ วิเคราะห์สำนวนไทยนอกรูปแบบในด้านการเปลี่ยนแปลงความหมายของสำนวนไทยที่ปรากฏได้ทั้งหมด 4 ประเภทตามกรอบทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของสำนวนไทย สำหรับผลจากการวิเคราะห์ การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของสำนวนไทยนอกรูปแบบที่ปรากฏทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถเรียงลำดับ ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของสำนวนไทยนอกรูปแบบที่ปรากฏมากที่สุด ไปจนถึง ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของสำนวนไทยนอกรูปแบบที่ปรากฏน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้ คือ

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูทอง

2.1 ความหมายแคบลง ปรากฏ 69 สำนวน เช่น กบในคุก, คาหนัง คาฉัน, แมวเลี้ยงแกะ, ปันน้ำเป็นเงิน, เรียบร้อยโรงเรียนเทนนิส เป็นต้น

2.2 ความหมายตรงข้ามกับความหมายเดิม ปรากฏ 19 สำนวน เช่น กลิ้งครกตกภูเขา, ไกลปืนเที่ยง, โบดำ, ปลาเล็กกินปลาใหญ่, พลิกหน้ามือเป็นหลังเท้า เป็นต้น

2.3 ความหมายเปลี่ยนแปลงเป็นความหมายอื่น ปรากฏ 6 สำนวน คือ คารมเป็นต่อ รูปหล่อเป็นเกย์, ตกกระไดไปหาหมอ, ในน้ำมีปลา ในนามีตาท่อม, ไม้ขีดไฟใกล้ฝั่ง, อิ่มผ้าซาก, เอาหูไปนา เอาตาไปพารากอน

ความหมายขยายกว้างขึ้น ปรากฏ 6 สำนวน คือ ก่อร่างสร้างชาติ, ดาบสามคม, ดาบหลายคม, ได้ที่ชี้ข้างโล่, ตำนานพริกละลายทะเล, อมวัดมาพูด

นอกจากการวิเคราะห์สำนวนไทยนอกกรอบตามกรอบทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทยแล้วนั้น ยังสามารถจำแนกประเภทที่มาของการเกิดสำนวนไทยนอกกรอบจากข่าวในแต่ละประเภท ซึ่งสามารถจำแนกที่มาของสำนวนไทยนอกกรอบจากข่าวที่ทำให้เกิดสำนวนนั้นๆ ได้ทั้งหมด 6 ประเภทด้วยกัน ผู้วิจัยสามารถเรียงลำดับประเภทของการข่าวอันเป็นที่มาของสำนวนไทยนอกกรอบที่ปรากฏมากที่สุด ไปจนถึงประเภทของประเภทของข่าวอันเป็นที่มาของสำนวนไทยนอกกรอบที่ปรากฏน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้ คือ

1. **สำนวนที่มาจากข่าวสังคม** คือสำนวนที่ปรากฏอยู่ในข่าวสังคมทั่วไป ซึ่งเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของคนในสังคม การดำเนินชีวิตของคนในสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งดีและร้ายต่อคนในสังคม โดยสำนวนไทยนอกกรอบที่เกิดจากข่าวสังคมเป็นสำนวนที่ปรากฏมากที่สุด มีจำนวนทั้งสิ้น 40 สำนวน เช่น น้ำลดกระเบิดผุด, พระรับบาป, ป่าวช่างยุ, เสียมคนให้ชนกัน, ทำนาบนหลังข้าว เป็นต้น

2. **สำนวนที่มาจากเรื่องข่าวขัน** คือสำนวนที่มีผู้คิดขึ้นมาใหม่โดยมีเค้าของสำนวนเก่า แต่มีความหมายในเชิงตลกขบขัน โดยผู้คิดสำนวนมีจุดประสงค์เพื่อสร้างอารมณ์ขันให้กับผู้อ่าน ซึ่งสำนวนไทยนอกกรอบที่มีมาจากเรื่องข่าวขันนั้น ปรากฏมากเป็นลำดับที่สอง มีจำนวนทั้งสิ้น 22 สำนวน เช่น ตกกระไดไปหาหมอ, น้ำมาให้รีบอาบ, ว่าไม่ดี หมูไม่กิน, วัวหายซื้อใหม่, หัวล้านได้วิก เป็นต้น

3. **สำนวนที่มาจากข่าวบันเทิง** คือสำนวนที่ปรากฏอยู่ในข่าวบันเทิง ซึ่งเป็นข่าวเกี่ยวกับ ดารา นักร้อง นักแสดงในวงการบันเทิง ที่มีข่าวต่างๆออกมาให้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของคนในสังคมอยู่เสมอๆ และมีหลายข่าวของดารานักแสดงอันเป็นที่มาของสำนวนไทยนอกกรอบที่มีมาจากข่าวบันเทิง มีจำนวน

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครุฑเมือง

ทั้งสิ้น 13 สำนวน เช่น กลิ้งครกตกภูเขา, รู้เห็นเป็นใจ, ญ่าอ่อนริกันว้าวแก่, ตำน้าพริกละลายทะเล, อิ่มผ่าซาก เป็นต้น

4. **สำนวนที่มาจากชาวเศรษฐกิจ** คือสำนวนที่ปรากฏอยู่ในชาวเศรษฐกิจ ทั้งในเรื่อง การเงิน การคลัง การประกอบธุรกิจในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นชาวที่มีผลกระทบต่อคนในสังคม จึงเป็นเหตุให้เกิดสำนวนไทยนอกกรอบอันมีที่มาจากชาวเศรษฐกิจ มีจำนวนทั้งสิ้น 12 สำนวน เช่น ชีข้างจับแบคที่เรีย, จับเงินชนทอง, งมหยอยในมหาสมุทร, บั่นน้ำเป็นเงิน, เล่นแร่แปรทอง เป็นต้น

5. **สำนวนที่มาจากชาวการเมือง** คือสำนวนที่ปรากฏอยู่ในชาวการเมือง ซึ่งสำนวนที่ปรากฏส่วนใหญ่จะเป็นสำนวนที่ได้มาจากพฤติกรรมของนักการเมือง ที่ตกเป็นข่าว รวมไปถึงการปฏิบัติงานของนักการเมือง ที่มักเป็นประเด็นข่าวให้สื่อมวลชนรวมถึงประชาชนได้วิพากษ์วิจารณ์การทำงาน อันเป็นที่มาของสำนวนไทยนอกกรอบที่มาจากชาวการเมือง มีจำนวนทั้งสิ้น 10 สำนวน เช่น ดินพอกหางแมว, ตาต่อตา ตัวต่อตัว, แมวเลี้ยงแกะ, พลิกหน้ามือเป็นหลังเท้า, สีสอให้คนฟัง เป็นต้น

6. **สำนวนที่มาจากชาวกีฬา** คือสำนวนที่ปรากฏอยู่ในชาวกีฬา ซึ่งเป็นสำนวนที่ได้มาจากการแข่งขันกีฬา และชาวของนักกีฬาที่มีชื่อเสียง ที่ได้รับความสนใจจากประชาชน เมื่อมีข่าวก็เป็นประเด็นให้คนในสังคมได้วิพากษ์วิจารณ์ อันเป็นที่มาของสำนวนไทยนอกกรอบที่มาจากชาวกีฬา มีจำนวนทั้งสิ้น 3 สำนวน คือ ยกภูเขาออกจากภูฎาน, เรียบร้อยโรงเรียนเทนนิส, ลูกไม้หล่นได้ต้น

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง สำนวนไทยนอกกรอบ : การวิเคราะห์ความเป็นมาและความหมาย สามารถนำผลมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยพบว่า สำนวนไทยนอกกรอบ ที่ปรากฏนั้นมีสามารถเกิดขึ้นได้เองโดยลำพัง หากแต่การเกิดสำนวนไทยนอกกรอบนั้นต้องอาศัยมูลเหตุหลายประการ ซึ่งมูลเหตุของการเกิดสำนวนไทยนอกกรอบนั้นจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสำนวนไทยนอกกรอบ และเมื่อมีมูลเหตุซึ่งเป็นที่มาของสำนวนแล้ว ก็จะมีการนำสำนวนเก่ามาเปลี่ยนแปลงเป็นสำนวนใหม่ โดยนำคำที่เกิดจากมูลเหตุของเรื่องต่างๆ เข้ามาแทนหรือเพิ่มคำลงไปในสำนวนเก่า จนเกิดเป็นสำนวนใหม่ที่ยังมีเค้าของสำนวนเดิมอยู่ ซึ่งมูลเหตุของการเกิดสำนวนไทยนอกกรอบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์แมสพับลิชชิง (ม.ป.ป. หน้า 11-13) ที่กล่าวถึงมูลเหตุ การเกิดสำนวนไทยไว้ว่าที่เกิดสำนวนไทย มีมูลเหตุมาจากหลายทางด้วยกัน เป็นต้นว่า เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การกินการอยู่

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครุฑเมือง

ของคน เกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม เกิดจากนิยายนิทาน ตำนานหรือประวัติศาสตร์ เกิดจากการกีฬาหรือการแข่งขันและมูลเหตุอื่นๆอีก ซึ่งเมื่อนำสำนวนไทยนอกกรอบมาวิเคราะห์ถึงมูลเหตุของการเกิดสำนวนจะพบว่า สาเหตุที่เกิดของสำนวนไทยนอกกรอบส่วนใหญ่มีมูลเหตุมาจากแนวคิดดังกล่าว ซึ่งสามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้

1. เกิดจากธรรมชาติ สำนวนไทยนอกกรอบที่มีมูลเหตุมาจากธรรมชาติ เช่น น้ำลดทองผุด, น้ำลดเจดีย์ผุด, งมหยอยในมหาสมุทร เป็นต้น

2. เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การกินการอยู่ของคน สำนวนไทยนอกกรอบที่มีมูลเหตุมาจากการกระทำ ความประพฤติ การกินการอยู่ของคน เช่น ถ่มน้ำลายรดหน้า, จับลิ้งใส่กระดัง, ตำน้าพริกละลายทะเล, รักวัวให้ผูก รักลูกให้ส่งตำรวจ, ล้วงคองจูงอาจ เป็นต้น

3. เกิดจากอวัยวะต่างๆ สำนวนไทยนอกกรอบที่มีมูลเหตุมาจากอวัยวะต่างๆ เช่น ผุ่นในอกนรกในปอด, มือไม่พายสบายจ้ง, หัวล้านได้วิก, เอาหูไปนา เอาตาไปพารากอน เป็นต้น

4. เกิดจากสัตว์ สำนวนไทยนอกกรอบที่มีมูลเหตุมาจากสัตว์ เช่น ได้ที่ขี่ช้างไล่, ปัญญาแค้นหางเต่า, แพ้เป็นพระชนะเป็นแพะ, ล้วงคองจูงอาจ, กบในคุก, แมวเลี้ยงแกะ, หล่อก่อนรักกินวัวแก่, วัวหายซื้อใหม่, ราไม่ตีหมูไม่กิน, ปลาหมอตายเพราะหายใจไม่ออก, ชีช้างจับแบคทีเรีย เป็นต้น

5. เกิดจากของกินของใช้ สำนวนไทยนอกกรอบที่มีมูลเหตุมาจากของกินของใช้ เช่น เข็นรถขึ้นภูเขา, ไม่ขีดไฟใกล้ฝั่ง, สีซอให้คนฟัง, กลิ้งครกตกภูเขา, ตำน้าพริกละลายทะเล, เบี่ยนน้อยหยอยเล็ก, อย่าเอาซุสไปแลกกับน้ำปลา เป็นต้น

6. เกิดจากศาสนา สำนวนไทยนอกกรอบที่มีมูลเหตุมาจากศาสนา เช่น ชายผ้าขาว, น้ำลดเจดีย์ผุด, พระรับบาป, แพ้เป็นพระชนะเป็นราชการ, ปิดทองใต้ฐานพระ, สมภารกินเด็กวัด เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว มูลเหตุของการเกิดสำนวนไทยนั้น มักจะเกิดมาจากสิ่งต่างๆรอบตัวมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถสัมผัสและเข้าใจได้ และมีโอกาสได้พบเห็นอยู่เป็นประจำ จึงได้นำสิ่งที่ประสบพบเห็นเหล่านั้น นำมากล่าวเป็นสำนวน เพื่อเป็นคติเตือนใจ ประชดประชัน หรือเสียดสี ซึ่งกลวิธีการแต่งสำนวนนั้นมักจะมีลูกเล่นโดยการใส่สัมผัสเข้าไปในสำนวนเพื่อให้เกิดความคล้องจองตามลักษณะนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย แต่ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป สื่อต่างๆ ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ได้รับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้ข่าวสารต่างๆ สามารถเข้าสู่มนุษย์ได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อมีการวิพากษ์วิจารณ์ข่าว

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูทเมือง

หรือเหตุการณ์ต่างๆ ก็มักจะมีผู้คิดค้นสำนวนไทยนอกกรอบให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือข่าวนั้นๆ อยู่เสมอๆ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะคิดค้นสำนวนใหม่โดยเทียบเคียงกับสำนวนเก่าเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ที่ได้ฟังสำนวนสามารถเข้าใจความหมายได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น เพราะลักษณะของสำนวนใหม่มักจะมีความหมายไม่ต่างจากสำนวนเก่า หรือมีความหมายที่ตรงกันข้ามกับสำนวนเก่าอย่างสิ้นเชิง ซึ่งการแต่งสำนวนไทยนอกกรอบมักจะเกิดขึ้นเพื่อสร้างอารมณ์ขันให้กับผู้อ่านเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ทั้งนั้นเป็นเพราะคนไทยมีความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนมาตั้งแต่สมัยโบราณ จึงได้คิดค้นสำนวนใหม่ขึ้นอยู่เสมอ และจากอดีตจนถึงปัจจุบันสำนวนไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของถ้อยคำและความหมายของสำนวนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นสำนวนไทยนอกกรอบจึงเปรียบเสมือนการตกผลึกทางความคิดของคนไทยในการเป็นคนเจ้าสำบัดสำนวนและเป็นการเปลี่ยนแปลงของสำนวนไทยในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนวิวัฒนาการทางด้านภาษาไทยในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ต่อศักดิ์ เกษมสุข และสนม ครูทอง

บรรณานุกรม

- กาญจนา นาคสกุล และคณะ. (2524). **การใช้ภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- เขาทราย-วิระพล เป็ดใจพุด อยากเห็นลูกไม้หล่นไกลต้น. (20 พฤษภาคม 2550). **ข่าวสด**, 28.
- ไซศิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2526). **การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย**.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จัดบ้านเสรีพิศุทธิ์ เมืองกาญจน์ ฉกเปียร์ 10 กระป๋อง ตร.เดินสอบ. (25 พฤษภาคม 2550). **ข่าวสด**, 16.
- ตึก บงกช ยอมรับฉายา อี๋ม ผ่าซาก. (29 ธันวาคม 2548). **เดลินิวส์**, 36.
- ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์. (2549). การศึกษารูปแบบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
สำหรับครูประจำการ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์**, 8(3), 26-37.
- ป็นน้ำเป็นเงิน บรรจุน้ำขวดขายกันดีกว่า. (2544). 150 **เส้นทางประกอบอาชีพอิสระ**, 149-1150.
- ฝ่ายวิชาการ. (ม.ป.ป.). **สำนวนไทย**. กรุงเทพฯ : แมส พับลิชชิง.
- ฟ้า-นาตาลี่เปิดใจ หวังแต่งภราดร. (20 มกราคม 2550). **ไทยรัฐ**, 16.
- ภาษาผ่าเหล่าของวัยโจ๋ ได้ตรารับรองกันอย่างเบี๊ยะจาก “พจนานุกรมฉบับมติชน”. (20 ตุลาคม 2547).
มติชน, 25.
- มือดีปาสีน้ำมันใส่ป้ายชาติไทย. (16 พฤษภาคม 2549). **ไทยรัฐออนไลน์**, สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2549,
จาก <http://203.151.217.76/news.php?section=politics&content=6091>
- สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี (ผู้อำนวยการผลิต). (2549). **จับเงินขนทอง** [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ :
สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี.
- สนธิมอบของขวัญนายกฯ “วิชัยดีเมืองไทยฯ ยกเซต”. (30 ธันวาคม 2548). **ผู้จัดการออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ
2 มิถุนายน 2549, จาก [http://www.manager.co.th/Pjkkuan/ViewNews.aspx?](http://www.manager.co.th/Pjkkuan/ViewNews.aspx?NewsID=9480000178925)
NewsID=9480000178925
- หน้าอ่อนริณิโคแก่ เอ็กซ์ ปิยะ ปิง จิ๊ก เนาวรัตน์ รักจริงหรือแค่รักลงตา. (20 มีนาคม 2550).
สยามรัฐ, 18.